

פרוטוקול מס' 101

מישיבת ועדת החינוך והתרבות
מיום ב', י"ח כסלו תשל"ב - 6.12.1971, שעה 11.00

נכחו:

חברי הוועדה:

א. דימלט - היו"ר
ח. גרוסמן
י. ורדיגר
א. כץ
ש. לוין
ע. פינברג-סירני
ד. קורן
א. רזיאל-באור
ב. שחור

מוזמנים:
ו. לוי - הנהלת התזמורת הפילהרמונית
א. כהן - " " "
מר מרוז - " " "
א. ברגמן - " " "
ל. פורת - משרד החינוך והתרבות
א. ידלין - נשיא התאחדות הכדורגל
א. אפק - סגן מנהל רשות הספורט

מזכירת הוועדה: ד. פלר

רשמה: ע. הירשפלד

- א. פגישה עם הנהלת התזמורת הפילהרמונית בנושא:
הסכסוך הרפרטוארי שבין האופרה הישראלית
והתזמורת הפילהרמונית;
- ב. המשך הדיון בהמלצות ועדת החינוך והתרבות בנושא:
התדרדרות ספורט הכדורגל.

היו"ר א. רימלט:

אני פותח את הישיבה ומקדם בברכה את נציגי הנהלת התזמורת הפילהרמונית.

ועדת החינוך והתרבות מטפלת זו הפעם השניה במשך 12 השנים האחרונות בבעיות שבין התזמורת הפילהרמונית והאופרה הישראלית. האופרה הישראלית מתלוננת על כך שהתזמורת הפילהרמונית עוסקת בהבאת אופרות והופעות אופראיות בצורה לא קונצרטנטית. הדיון הראשון בעניין זה התקיים בשנת 1959, בעקבות שאילתנת שהוגשו על-ידי חברי הכנסת א. תלמי ומ. ביבי. זה הועבר גם לשר הפנים המבחן, מר בר-יהודה ולשר החינוך והתרבות דאז, מפני שהדבר היה בוועדה בין-משרדית ליבוא אמנים. בשעתו היה סיכום בוועדת החינוך, והתקיימו שיחות בדרג ממשלתי בעניינים אלה בין שר הפנים המבחן ובין מר רוזן, יבד"ל, שהיה בהנהלת התזמורת. הסיכום שנתקבל אז בוועדה על-ידי הצדדים - ואני מביח שגם על-ידי הנהלת התזמורת - שהתזמורת לא תיבא אופרות, אלא בצורה קונצרטנטית. אינני יודע אם סיכום זה נעשה לתקופה מסויימת או לא.

לפני שבועיים הזמנו את הנהלת האופרה, ושמענו את דעתה בעניין. לפני שבשמע את דעתכם בנושא, כפי שאתם רואים אותו, ברצוני להביא לתשומת-לבכם את תוכן סעיפי ההמלצות בעניין הסכסוך בין האופרה והתזמורת הישראלית שנתקבלו בוועדת החינוך והתרבות, פה אחד, ביום י"ד באייר תש"ך (11.5.1960). (סעיפים 1 - 9).

ד. לוי:

לאחר שבאנו לידי הסכם על-סמך ההמלצות האלה, האופרה הפרה אותו, בכך שהיא לא שלחה את הזמרים למבחן עם המנצחים. משום-כך ראינו את ההסכם כמנוטל. מלבד זה, ההסכם היה לתקופה של שנתיים. גם אם היה ההסכם עוד בתוקף, אין בכוננתנו כעת לעשות אופרה מלאה.

אנו חושבים היום, וזו הייתה גם דעתנו לפני 12 שנה, שלא יתכן שבאמנות יהיה איזה שהוא מונופול; יהיו גבולות וידברו על הפגת גבולות. איננו רואים גבולות באמנות, ולכן גם לא יכולנו לעבור אותם. אני חושב שזו פעולה לגיטימית של כל תזמורת. זו גם תובה כלפי הקהל, לעשות הכל במסגרת הפעולות הרגילות של התזמורת.

אנו רואים בכל העולם תזמורות דומות לתזמורת שלנו, שמבצעות קונצרטים סימפוניים, אופרות וגם בלטים. גוסף לכך, זה מסוכן אם מישהו, מוסד או שלטון קובע גבולות. מפני שאם תהיה תזמורת בחדוה או עפולה, יהיה עלינו לומר להם: אסור לכם לנגן קונצרטים סימפוניים. כאשר נוסד האנסמבל הקאמרי, לא התנגדנו שהם יתנו קונצרטים סימפוניים. אינני חושב שהיתה התנגדות מצד אנשי האופרה שהם יבצעו אופרה, כפי שזה היה לפני חצי שנה, כאשר העלו את "הקונסול" של מנוטי. אינני זוכר שהיתה התנגדות כלשהי. ואם היתה, בוודאי לא בפומבי.

שר החינוך מינה ועדה, שתפקידה לטפל בכל בעיות האופרה. אנחנו הזמנו לוועדה, ושם נתבקשו להציע הצעה כלשהי לעתיד הרחוק. דעתנו היא שכדי לתת לציבור אוהבי המוסיקה בארץ אופרה טובה בהתאם לרמתו המוסיקלית של הקהל, יש לבסס את הפעולות הקשורות בכך, על איכות. עלינו לבצע זאת לפי העקרונות שהביאו אותנו אל הנקודה אליה הגענו. הגענו לכך הודות למאמצים שהושקעו בחיפוש דרכים כדי להשמיע לקהל מה שאנו משמיעים, ברמה העליונה, העולמית. אני חושב שמדיניות זאת הוביחה את עצמה גם בארץ וגם בחוץ-לארץ. כתוצאה ממדיניות זאת יש לנו היום 35,000 מנויים, וזו תופעה בלתי-רגילה בעולם הגדול. התזמורת הפילהרמונית בחשבת בעולם לאחת מעשר התזמורות הטובות ביותר. גם זה הודות למדיניות שעלתה לנו בכסף יקר, אבל דעתנו היא שיש להמשיך בדרך זו גם להבא.

הצענו לוועדה לקיים עונת אופרה של ששה שבועות, במסגרת האמצעים הכספיים העומדים לרשותה, ולתת בה אופרה מלאה או אופרה קונצרטנטית ברמה הגבוהה ביותר. הכנו הצעה מפורטת גם לאופרה מלאה, אופרה קונצרטנטית וחצי קונצרטנטית, וצירפנו אליה אומדן הוצאות. אמרנו שבששה שבועות אפשר לתת ארבע אופרות עם כמה מנצחים, כמה זמרים, ופירטנו כל הוצאה והוצאה. לאחר מכן התקיים עוד דיון, שבו דובר על פרטים נוספים. אנו מבינים שדבר זה דורש הכנות גדולות, והצענו את עזרתנו. כעת יש ליצור קשר עם האמנים הגדולים בעולם, שיכולים לבצע דבר כזה, ונבטיון לעשרת אופרה כזו.

א. כהן:

אין בכוונתנו לייבא אופרות, אלא לבצע אופרות ברמה גבוהה, ונשמח לעזור בכך לאופרה הישראלית. הרעיון של אופרה עובתית איננו רעיון שלנו. דבר זה נהוג בכל העולם. למעשה, רק בכמה ערים מהגדולות ביותר קיימת אופרה במשך כל השנה.

היו"ר א. דימלט:

בתוכנית שלכם הבאתם בחשבון שיתוף זמרים מקומיים, במידה שהם מתאימים. מה יעשו הזמרים במשך 46 השבועות מחוץ לששה שבועות אלה?

א. כהן:

גם כאשר קיימת אופרה במשך כל השנה, לא מועסקים בה כל הזמרים באופרה אחת. איננו מתכוונים להעטיק אותם על בסיס של משכורת חודשית.

א. כץ:

מדוע אינכם רוצים לחזור להבאת אופרות מלאות, אלא רק בהבאת אופרות קונצרטנטיות? האם בגלל התנגדות האופרה הישראלית?

ר. לוי:

עשינו כמה נסיונות לתכנן דבר כזה, אבל קיימת בעייה כטפית, מצבנו הכספי קשה מאד מכדי שנוכל להרשות זאת לעצמנו, למרות שאנו מאד רוצים בזה.

א. רוזיאל-נאור:

ברצוני לשאול על טיבן של האופרות שהובאו בעבר על-ידי התזמורת. האם היו אלה באמת אופרות מבתי אופרה חשובים או גדולים, או שהם היו מדרג בינוני יותר. כן רציתי לדעת על הדרך שעליה דיברתם. זה אמנם זכוון שלאמנות אין גבולות, אבל האמנות מתבצעת על-ידי בני-אדם, ובני-אדם מוגבלים על-ידי דרישות תומרות שהם אינם יכולים להתעלם מהן.

יש מוסד שנקרא האופרה הישראלית. האם המוסד הזה צריך להיסגר מפני שישנה תוכנית כזו או אחרת? עם התזמורת הפילהרמונית בוודאי קשה להתמודד. אני משערת שקשה גם לתזמורות אחרות בעולם להתמודד אתה. כולנו מאושרים וגאים ויודעים להעריך דבר כזה. אבל האם צריכה לזנוע מכאן מסקנה, שמשום שיש מוסד מוסיקאלי עליון, בעל יוקרה ומוניטין ממדרגה בינלאומית, אסור שיהיה מוסד אחר בדרגה פחות גבוהה? אם אין גבולות באמנות, אז אינני מבינה מדוע אין שיתוף-פעולה. יתכן שלא הכל תלוי בתזמורת, אבל אינני מרגישה שזה מדאיג אתכם בכלל. אתם מוסד ראוי לתפארת ומוסד איתן על רגליו, ואינני מרגישה שאיכפת לכם כל-כך מה אם האופרה תקום או לא.

אופרה עובתית זה דבר יוצא מן הכלל, אבל לא יתכן שרק ששה שבועות בשנה תתקיים העונה הזאת, זכוון שלא כל הזמרים משתתפים בכל אופרה, כי התפקידים קבועים. במקרה כזה מחכה הזמר, אבל הוא יודע שהוא מחכה תקופה של ששה שבועות בשנה בלבד. בצורה כזאת לא תהיה גם אפשרות לקשור את האמנים אל הארץ, ואי-אפשר לדרוש מבני-אדם שישבו כאן ויחכו. הם יעברו להצגות ממוסחרות או בידור קל, ואז הרמה שלהם תרד, וגם רמתו של הקהל. קשה לי להבין איך אפשר להציע הצעה כזו לאופרה, ולראות בזה את הפתרון. יתכן שהתזמורת איננה כתובת לפתרון בעייתה של האופרה הישראלית, אבל הייתי רוצה לדעת את התשובות לשאלות אלה.

א. כץ:

כאשר אתם מעלים אופרה קונצרטנטית ומביאים את כל הסולנים הראשיים, או סולן אחד מחוץ-לארץ, מהו ההבדל בהוצאות התקציב?

ש. לוין:

התזמורת הפילהרמונית הוא מוסד מאד אהוב עלי, באופן אישי. אבל יחד עם זה, כאזרח המדינה, אני חושב שמדינת ישראל זקוקה לאופרה, ויש להגיש לה סיוע. אם רמתה של האופרה אינה מביחה את הדעת, אין להסיק מכאן שיש לומר לה: מעטי את עצמך. מה שאתם הצעתם לאופרה, זה בעצם להתמעט.

התזמורת הפילהרמונית הצליחה בזכות אמניה, אבל גם בזכות תמיכתה של המדינה. שאלתי היא - האם באופן עקרוני יש זכוונות מצד הנהלת התזמורת להקים ועדת תיאום משותפת, שהיא כמובן תשמור

על הזכרונות והצרכים של התזמורת, ויחד עם זה תדאג לפיתוחה של האופרה?
האם הייתם מחייבים הקמתה של ועדה כזו?

ל. פורת:
שר החינוך והתרבות, בהתייעצות עם שר האוצר,
מינה ועדה לבדיקת בעיות קיומה של האופרה
הישראלית. הוועדה התלה בעבודתה בחורש ירזי או יולי, ואמורה היתה
לסיימה עד סוף חודש אוגוסט. הדבר לא בסתייע. כיושב-ראש הוועדה מינה
השוי את מר שלהבת פרייר, שזמן קצר לאחר המינוי קיבל תפקיד חדש כמנהל
הוועדה לאנדגיה אטומית, ובמשך שבועות לא יכול היה להתפנות לענין זה.

הוועדה ביקשה מגורמים שונים הצעות, עצות,
רעיונות וחוות-דעת, ושמעה שורה ארוכה של אנשים, וביקשה מהם להביא
חומר או הצעות או מידע שיש בידם על אופרה בכלל. כך, למשל, קיבלגו
גם באמצעות משרדגו וגם באמצעות קרן התרבות אמריקה-ישראל, מידע על בתי
אופרה בעולם ועל עובות אופרה. ברור שכאן לא הוטל על התזמורת הפילהר-
מונית, ועליה בלבד, תפקיד למלא את מקומה של האופרה; אלא ביקשגו מגורמים
שונים, שהם בעלי ידע ובסיון, ומוסמכים לכך, - בתובים כספיים על העלאת
אופרה בצורתיה השונות. מר פרייר שואף להגיש דו"ח מושלם בענין. הוא
מביא בחשבון מכלול של אפשרויות, עם רקע קצת הסטורי, רקע מוסיקאלי,
מהי אופרה היום, כיצד מבצעים אופרה בעולם מודרני וכו'. זו מגמתו,
ועל-כן בסתייעגו בצעה ובידע של מקסימום הגורמים, וגם זה עיכב את עבודת
הוועדה.

א. כהן:
לשאלתה של חברת הכנסת א. רוזאל-גאור,
בענין הזמרים. אני יודע שהדאגה שלגו היא
לזמרים מקומיים. אבל מהו מספר הזמרים שהאופרה מביאה מחוץ-לארץ? מה
קורה לזמרים שהופיעו באופרה הישראלית? זה לא יהיה גכון לומר שאם
תהיה אצלגו עובת אופרה, יהיו הזמרים מובטלים כל השנה. גם היום הם
אינם מופיעים. ובנוסף לזה, אינגו מביאים אופרות. אנו לוקחים כאן
תזמורת ישראלית, מקהלה ישראלית, אנשים שעושים תפאורה ישראלית, וגם
זמרים על הבמה כולם ישראלים. אנו מביאים מחוץ-לארץ רק במאי טוב,
שיכול להדריך את כל הצוות, וכמוגן מבצח, ובמקרים מסויימים גם זמרים
שהמבצח עצמו בוחר בהם.

שימוף-פעולה עם האופרה הישראלית. בתאריך
5.10.60 הוזמגו זמרים מהאופרה למבחן עם המבצח ג'וליני, והם לא הופיעו.

באשר לדמת המוסיקה בישראל, אנו בודעה
שיש צורך להביא לקהל חרוב לא רק סימפוניות. זה צריך להיות דבר שכולם
ייהגו ממגו, כמו אורטודריה, בלט ואופרה.

א. ברנמן:
בתור גגן לשעכר של האופרה הישראלית,
אני יודע שהאופרה אירגנה קונצרטים סימפו-
ניים. ברצוני להוסיף לדבריו של מר כהן, שבזמגו היתה קיימת באופרה
הנראה, שאם אחד הזמרים בראה בפואייה של התזמורת הפילהרמונית, הוא היה
צפוי לערובש.

א. כהן:
לפני כארבעה חודשים הזמגו למבחן את הגב'
ריצ'מן. והנה קבלגו מכתב מהעורך-דין
של האופרה, המודיע לגו שלגב' ריצ'מן יש חוזה עם האופרה ואסור לה
להופיע במקום אחר. היה גם מקרה של גגן באופרה, שעבר אליגו. כשהוא
הודיע על התפטרותו, פיטרד גם את אשתו מהאופרה.

אין לגו שום דבר בגד האופרה הישראלית.
הם יוצרים בארץ אנוירה כזאת, כאילו התזמורת הפילהרמונית רודפת אותם,
וזה לא גכון.

הינו"ר א. דימלט:
אני יודע על היחסים המתוחים בין שני
המוסדות. התזמורת הפילהרמונית, עם כל
יוקרתה והילתה וביסוסה, והאופרה כפי שהיא, שנאנקת על קיומה. האם
אפשר היה לבנות שהוועדה הזאת תביא את הבהלות שגו המוסדות לשופט ברזוק,
שהוא יושב-ראש המועצה הציבורית של האופרה, כדי למצוא איזה מודוס של
קיום גיחוד? אני מציע בסיון ציבורי פשוט. לזה דרושה הסכמת שני
המוסדות. במידה שאתם מוכבים, גבקש משניים-שלושה חברי הוועדה לפעול
בענין זה.

ג. לוי:

חברת הכנסת א. רזיאל-באור שאלה איזה אופרות עשינו בעבר, ואם לא היו אלה אופרות בילגוניות. ברצוני להשיב שהבאנו את הזמרים הטובים בשטח זה מתוך-לארץ; אם לא יכולנו להשיג את הכוכבים הגדולים של בתי האופרה, אז הבאנו אמנים בדרגה שניה, שהיום הם נחשבים לזמרים גדולים בעולם.

לשאלה בענין גבולות, - כמונן שצר לנו יחד אם על-ידי פעולתנו בזיק למישהו אחר. אבל איבני חושב שבת-כבוד המוסיקה שלנו עלינו לקחת בחשבון דברים כאלה. בשטח זה של אמנות אסור בהחלט לעשות דבר כזה. אנו צריכים לשאוף לעשות את הטוב ביותר, ובמידת האפשר בלי להזיק לגוף אחר. אני בהחלט מסכים עם זה.

כפי שהגב' ל. פורת הסבירה, נענינו לבקשת הוועדה שמונתה על-ידי שר החינוך, והגשנו את הצעתנו כפי שאנו הבנו את הענין. לא עשינו זאת כדי להתחרות עם מישהו אחר.

לשאלתו של חבר הכנסת כץ, - אין עתה בידינו מספרים על כך. אני יכול רק להשיב שקונצרט סימפוני שדורש מבצח ואולי סולן אחד, כמונן עולה פחות; אם המבצח והסולן ישראלים, ההוצאה היא עוד יותר קטנה. קשה לומר מה עולה יותר. אנו עושים חשבון ל-12 קונצर्टים ביחד ולא לאחד בלבד.

הנסיון שעשינו לפני עשר שנים נכשל אמנם, אבל אנו מוכנים לחזור עליו, ומקווים בעזרתו לשפר את האווירה הקיימת; ואם נצליח בכך, נהיה מרוצים מאד.

האם אתם מוכנים באופן עקרוני שתהיה ועדת תיאום?

הענין א. רימלס:
אני מציע שקודם נשב יחד, נדאג שתהיה אווירה מתאימה, ואז יתגבש איזה שהוא דבר.

תודה רבה לכם. הוועדה תקיים גאחת הישיבות הקרובות שיחה על הדברים ששמענו.

בכבוד בקימה את זכרו של בשיא הסתדרות המורים, אביעזר ילין ז"ל, שהלך מאתנו והוביל אתמול לקבורות בהר הזיתים.

אביעזר ילין היה בן למשפחת מחבכים ששמה קשר עם תולדות החינוך העברי בארץ-ישראל. א. ילין היה קודם-כל מורה ואחר-כך עלה בטולם התפקידים בעיבור המורים המאורגן. הוא היה לוחם אמץ גם לזכויותינו ולמעמדו של המורה העברי וגם לחינוך העברי. כמו אהרל, כן גם בימים הקרובים בוודאי יתייחדו אנשי חינוך ומורים עם זכרו ויעדיכו את פעלו. יהי זכרו ברוך.

מסקנות ועדת החינוך והתרבות בנושא: התדרדרות בספורט הכדורגל

אנו עומדים היום לדון בדבר הרגיש והמהותי ביותר בהצעת המלצות, והוא ענין אופי הכדורגל בישראל. ישנה הצעה להוסיף בישראל כדורגל מקצועני. מצד שני יש הצעה האומרת שאסור לנו לשנות את מהותו של הכדורגל, אבל צריך לשנות את תקנון החובבנות. הצעה קוטבית אומרת להשאיר את הכדורגל נכותרת של חובבנות, אבל זו תהיה חובבנות מתוקנת. כלומר, לאפשר קבלת תשלומים לשחקנים בצורת פיצויים על אובדן ימי עבודה, אי-התקדמות בעבודה וכו'.

ההצעה הרשמית שמתגבשת היא כותרת חובבנית, לא מקצוענית רשמית. זאת-אומרת, ששום שחקן, או רוב השחקנים לא יוכלו להמקיים ולחיות רק מן התשלומים שיקבלו מן הקבוצה, אבל יש להשאיר את השם חובבני.

מה שהיה נהוג אצלנו כתשלומים, למעשה הוא מעבר לתקנון הביבלאומי או האולימפי. גם התקנון המתוקן שקבלנו, עומד במרחק רב לא רק מן ההצעות שבוודאי תוצענה, אלא גם מן הקיים היום בארץ. יש גם הגבלה ביחס לגובה התשלומים. אם זה מספר ימים - 30; ולא יותר מ-60. מלבד זה יש הכנסות על אובדן ימי עבודה וכו'. ההכנסות ביחד לא תעלינה או לא תשתוריינה למשכורתו של השחקן המקצועי.

הנימוק העיקרי של אלה המזהירים אותנו מפני מקצוענות או מקצוענות למחצה, - כלומר, שחקני חוזה - הוא, שהדבר עשוי ליצור מצב ששום אגודה ושום מרכז לא יוכל לעמוד בזה. זה ייצור אפשרות של לחץ גדול והולך. ואם תהיה פריצה מן הדפוס, שיש בו הרבה משום פיקציה והוגאת זעת עצמית, יתחיל הלחץ לקראת מקצוענות מלאה, וזה עשוי לגרום בזק רציני בתוך המסגרות הקיימות.

אני מבין שאין רוב בוועדה למקצוענות מלאה. אבל אם למען הוויכוח באמר שהרוב בוועדה יהיה בעד שחקני חוזה, אז על-ידי כך איננו מאפשרים לכדורגל הישראלי להופיע באולימפיאדה. איננו מאמינים שאפשר לעשות בישראל כדורגל מקצועני, ובמקביל - כדורגל חובבני. הכדורגל החובבני לא יתקיים במדינת ישראל. אין לו כוח משיכה, אמצעים ופופולאריות. אם תהיה ליגה חובבנית בצד ליגה לאומית חצי-מקצוענית או שחקני חוזה, הליגה הלאומית החובבנית תגוע, כל כל השחקנים הטובים ילכו לליגה הלאומית הלא-חובבנית. מצד שני, ברור לנו שזה שקר מוסכם, מפני שיהיו בוודאי בין השחקנים, כפי שיש היום, כאלה שמקבלים סכומים גדולים. משום-כך ההכרעה תהיה קשה. מכיוון שלהמלצות הוועדה יש ערך פרלמנטארי ציבורי, עלינו להציע הצעה שנוכל לעמוד מאחוריה מתוך ראיית כל הצדדים לכאן ולכאן.

א. כץ:
השאלה העומדת בפנינו היא האם עלינו להדגיש את המצב היורירי, החיבוכי, או המוסרי בכדורגל בארץ; או להדגיש את אפשרויות ההופעה שלנו אך ורק במשחקים האולימפיים של ענף הכדורגל. אני מעדיף שבתחשב יותר במצב החיבוכי-מוסרי של הכדורגל בארץ, מאשר אפשרויות ההופעה שלנו בענף הכדורגל באולימפיאדה. ואתחיל מהשיקולים של הופעות בתוך-לארץ. (א) משחקי הגביע העולמי בענף הכדורגל גוזרים מיוקרה הרבה יותר גדולה מאשר המשחקים האולימפיים, כי משתתפות בהם גבירות ארציות הכוללות שחקנים מקצוענים וחובבנים. תשומת-הלב גיבת למשחקי הגביע ולא למשחקים האולימפיים. (ב) אם אנו בכל-זאת רוצים להשתתף באולימפיאדה בענף הכדורגל, בצד השתתפותנו בענפים אחרים, יש לנו מה לתרום שם.

אנו יודעים שישנה צניעות ביבלאומית בנושא זה, כאשר באולימפיאדה משתתפות קבוצות מקצועניות למעשה, - להלכה לא. כל קבוצות הגוש הקומוניסטי משתתפות באולימפיאדה, שחקניהן רשומים בחובבנים, אבל למעשה הם מקצוענים. עובדה זו ידועה לכל, והעולם האולימפי עוצם עין.

אם מדינת ישראל רוצה מאד להיות מיוצגת במשחקים האולימפיים בענף הכדורגל, אפשר למצוא בוסתה שתתאים איך שהוא למציאות האולימפית הקיימת. סעיף 26, במידה רבה אינו תואם את המציאות האולימפית. אם נשאר את המצב כפי שהוא, תיווצר פה שוב מערכת תשלומים של "מתחת לשולחן"; מערכת של זכויות ללא חובות.

ברור לכל המתמצא בענף זה, ששחקנים ששורים יותר, יבראו בדרישות גדולות יותר. זה ייצור פתח לאותה מערכת שעוברים על החוק; או תרצו - שחיתות שהיתה בעבר. אם התקנון יהיה כל-כך גמיש, שיאמר שאנו מאפשרים לשחקנים - כל אחד במעמדו ותרומתו לקבוצה - לעבוד לפי חוזה, לא אתנגד לתקנון כזה, בתנאי שבצד הזכויות יהיו גם חובות.

אני מציע לאמר שיהיו בארץ שחקני חוזה. ודאי לא יהיו כאלה מאות ואלפים. אני בעד תקנון כזה שיאפשר גם קיומו של שחקן חוזה. אני בגד חוזים שחורים, כי הם יוצרים את האווירה הזאת. במידה שהתקנון הקיים יישאר, הוא ימשיך להיות פתח לחוזים שחורים, וכך תישאר האווירה כפי שהיתה.

מכל האמור לעיל אני שולל את המצב הקיים. אני בעד שחקני חוזה, או תקנון כזה שמאפשר באופן חוקי להעסיק שחקני

חזרה. אני מתנגד לליגה מקצוענית, כי לא נעמוד בה. אני מתנגד למצב הקיים, שהוא מלא פתחים לשחיתויות.

ג. אליעד:

בזמן לי השבוע לראות משחק כדורגל, ורצוני לומר שהרגשתי רעה מאד. ראיתי את הלהיטות, את המתח ואת ההיצמדות לטרנזיסטורים כדי לשמוע תוצאות משחקים. איבני מתימר לומר שאין התרגשות במשחק. לדעתי, יש בכך ביטוי גם לאווירת הלימודים שבכנסת לנושא זה, ואני רואה את זה בחומרה רבה.

מכאן אני עובר לנושא המקצוענות. אני מסכים עם דברי חבר הכנסת כץ. אני רק לא יודע אם יש מקום לליגה או לא. דבר אחד ברור לי: יש לאפשר לעשות את הבסיון הזה. מי שרוצה לעשות קבוצה מקצוענית, שיעשה זאת.

באשר לאולימפיאדה - אנו מופיעים שם במקצועות ספורט אחרים, כך שאיבני רואה סכנה אם לא נשתתף שם בענף הכדורגל.

איבני מסכים שתהיה מקצוענות מוסדית. איבני מאמין שיש לבר קריטריון מדויק כדי למדוד את מספר ימי העבודה וההפסדים פה ושם. זה דבר גמיש מאד שנותן מקום לשחיתות שהיינו עדים לה. אני מעדיף לבקור את השטח הזה, גם אם בסבול כתוצאה מזה באולימפיאדה.

א. אפק:

ברצוני להוסיף לדבריהם של היושב-ראש וחבר הכנסת כץ, שהם בעיקרם זכוכים. עקרונות, קיימים שני סוגים: החובבים והמקצוענים. אלה שעליהם עיקר הדיון, הם שחקני החוזה והתצי מקצוענים.

מדוע לא תיתכן מקצוענות? ראשית, מבחינה תומרית הקבוצות לא תעמודנה בזה. חישוב זהיר מראה שתהיי... 8 קבוצות, אם תהיה ליגה כמו של היום. תקציב הקבוצה הוא בערך $3/4$ מיליון ל" עד מיליון ל", וקבוצה עשיריה להרונית עד 400,000 ל". בליגה האנגלית יש 22 קבוצות, ואז יש מספיק משחקים והכנסות. אם יהיו 6 - 8 קבוצות, פירוש הדבר שיהיו שבעה משחקים בכל סיבוב, וזה לא מספיק. אי-אפשר לבטא באופן דראסטי את כל הקבוצות ולומר שממחר תהיה ליגה מקצוענית.

חוקי החובבנות לא נשמרים במלואם על-ידי כל הקבוצות. אין כמעט שהקן אחד במדינת ישראל שמתקיים רק מכדורגל. השאלה היחידה שיש לדון בה היא, אם הגיע הזמן ואיך לעשות כדורגל חובבני ושהקני חזרה. לפי דעתי, זה מוקדם מדי היום. בעבין זה יושבת ועדה ציבורית, ובדוקה את החוקים הבהוגים היום בהתאחדות, על-פגת לתתאים את החוק למציאות ואת המציאות לחוק. הוועדה היתה צריכה לסיים את עבודתה בסוף דצמבר; אבל בתקלה בקשיים רבים, ועליה להגיש את המלצותיה עד סוף פברואר 72.

מוקדם מדי לדבר על שחקני חוזה. כי אם אנו מחליטים על שחקני חוזה, אנו מנותקים מהמשפחה האולימפית. יש סיכוי שכולם יעברו להיות שחקני חוזה, ואז לא תהיה לנו בנחת לאומית מכובדת. אנו למעשה חיים מאולימפיאדה אחת לשניה. כדורגל בנוי על מיפגשים. טיבה בסיסית היא, שהליגה העילית לא תהיה יותר. ומה שקיים היום, הליגה החובבנית, תיחפך לספלה.

אני מציע לבקש מהתאחדות הכדורגל לבדוק בקפדנות יותר את עבין החובבנות, שהסתמך על ועדת אורן, ולאמץ אותו במידת האפשר.

א. רוזיאל-באור:

מה שמוצע כאן, פירושו שהדברים יישארו כפי שהם; בהבדל אחד, שאנו אומרים, - לא יהיה יותר "מתחת לשולחן". וכי מי לידנו יתקע שזה לא יהיה כך? לוא לפחות היה בעשה משהו יסודי בעבין זה; וגם אז אין ערובה. אבל לפחות אנו יודעים שעשינו משהו. אם משאירים את הדברים כפי שהם, איבני יודעת לשם מה הדיונים.

אני חושבת שכל המיבנה הקודם איבנו יכול להימשך, ויש לעשות מיבנה חדש, או מקצועני, או אולי תציעו לו שם אחר. אם זה יהיה מקצועני, הם יעסקו בו. כל זמן שזה יהיה חובבני בתמיכות כלשהן, אז שוב יהיה אותו דבר. איבנו מועילים לתיקון המצב בזה שאנו משאירים אותו כמו שהוא.

ע. פלינברג-סירני: יש לי הרגשה שאמנם התגלתה שחיתות בכדורגל, אבל בהזדמנות זו יש רצון לחסל את כל ענין הכדורגל. אנו צריכים להכיר בעובדה שהכדורגל תופס חלק גדול מחיי הספורט בארץ, אם זה חיובי או לא. אני חושבת שיש בזה חיוב.

אני חושבת שמבנה הליגה הוא אשר גרם לשחיתות. היו פה סטיות בענין ההימורים. יש להשאיר כדורגל חובבני, כי יש בו טעם. צריך רק להגביר את הפיקוח. (ב) זכרון שאנו ועדה פרל-מנטארית ולהטלצותיה יש תוקף. אבל יהיה להן משנה-תוקף אם הדבר ייעשה בתיאום עם הוועדה שמונתה על-ידי השר.

ח. גרוסמן: המציאות בענף הכדורגל, למעשה די מנוצרת. לא יתכן שיהיה חוק לתוד ומציאות לתוד. אני אומרת שצריך להיות כדורגל של כדורגלנים, שהם חובבנים בתחום הכדורגל. עם חוזים, את זה איבנו פוסלת.

תי"ר א. רימלצ: זה דבר והיפוכו.

ח. גרוסמן: כשקבוצה יוצאת לתקופה ארוכה של אימונים לקראת טורניר, השחקן מקבל תופשה ללא תשלום, והוא צריך חוזה מיוחד. זה לא פסול. אבל מבחינה עקרונית, לא נראה לי כדורגל מקצועני באופן מוחלט.

א. יודליו: מצד אחד אני בוטה לייעץ לוועדה לא להחליט על התקבון של ההתאחדות לכדורגל בישראל. מצד שני, הייתי שמח לראות הוועדה היתה מגלה איזה רעיון גאוני שניתן למימוש ולהבטחה כל הדברים הטובים שהתבררם רוצים בהם.

לגופו של ענין בדצוני לומר, שכאשר מדברים על שחיתות בענף הכדורגל באופן כללי, היא היתה בשלושה דברים: (א) הטיית משחקים; הטיית תוצאות על-ידי מהמרי טוטו. כלומר, אנשים שהימדד בתוטו קצו שחקנים כדי שיזכו בטוטו. (ב) קבוצות שילמו לקבוצות אחרות שהיו במרכז הליגה, ולא היה איכפת להן להפסיד. (ג) היה תקבון חובבני להתאחדות, ולא דאגו לבצע אותו.

לגבי שתי הבעיות הראשונות, ועדת עציוני לא הגיעה לחקר הענין, וגם לא אמרה לנו מי מהמרי הטוטו קבו, ואלו קבוצות קצו משחקים, על-מנת שבענין אותן. לגבי הבעייה של הטיית משחקים על-ידי קבוצות של מהמרי טוטו, יש הצעות שונות כדי להקטין את זה למיני-מום, ובצורה זו יהיו סכומי כסף קטנים יותר למימון הספורט בישראל מכפי שהייתה עד כה. אפשר להלגבר על ענין קביית משחקים על-ידי קבוצות בכך שנקטין את מספר הקבוצות בליגה.

אין איסור על קיום קבוצות מקצועניות בישראל, אבל אף אחד אינו רוצה בכך. ענין זה דורש כסף רב, וכל אחד מעדיף סידורים אחרים. השאלה היא מה זה מקצוענות. מה שמזיק היום לכדורגל, זה ששחקן אחד מקבל יותר מהשני. לכן הפתרון לבעייה זו איבנו במקצוענות. הקושי הוא כאשר לא מודים בתשלום לשחקן, כדי לא להסתבך עם האולימפיאדה.

הדבר היחיד שאנו צריכים להיאבק עליו הוא, שהתשלומים יהיו גלויים. יכול להיות שזה מסבך אותנו כלפי חוץ. הבעייה היא מסובכת ביותר, וברור לי ששחקן חוזה לא ימנע סעיפים סמויים. להיפך, יהיו עוד יותר סעיפים סמויים. בכך איבנו פותרים את ענין המקצוענות, וגם לא את ענין שתקן חוזה או התשלומים מתחת לשולחן. אנו עוד מחריפים את הסכנה של שחיתות אחרות.

אני רוצה שיהיה תקבון מציאותי, רגיש לשינויים, ושניתן יהיה לשמור עליו. לא יתכן מצב שיש לנו תקבון חובבני,

ולא מקיימים אותו.

אני חושב שיש בוטחאות כלליות. אם הוועדה הייתה מאמצת אותן, זה היה לברכה. הכוונה היא לתקנון מציאותי, לתשלומים גלויים. והדבר החשוב ביותר הוא ניהול חשבונות גלוי, שלא תהיה קופה ב' שממנה משלמים ואין עליה בקורת. הכדורגל במדינה צריך להיות טהור, דרוקא משום שהוא חשוב.

אני מוכן להוסיף סעיף רביעי ולומר, שעלינו להשתדל עד כמה שאפשר לא לצאת מן הזירה הבינלאומית.

הי"ר א. רימלט:
אני בעד זה שיהיה תקנון מציאותי, גם אם ימנע השתתפות בליגה. אני מציע להגיד שהוועדה ממליצה בפני הגורמים לשקול ולברר את הנהגת השיטה של שחקני חוזה בהדרגה. כי עדין זה יעלה בעוד שנה או שנתיים. דעתי היא, שהמקצוענות איבנה תריס בפני שחיתות, ויש לבו דוגמאות לכך מארצות שונות.

בישיבה הבאה נסכם את הנושא, והייתי רוצה שבמשך עשרה ימים בגיש את המסקנות.

הישיבה נבעלה בשעה 1.15